

‘Alles wat je zegt over China is waar’

Wat komt er in jou op als je denkt aan China? Zie je arme mensen met strohoeden op aan het werk in de rijstvelden, een stad met hoge gebouwen en straten vol met fietsen, of zie je misschien jonge mensen met de nieuwste mobiele telefoons en dure kleren? En wat komt er bij je op als je denkt aan

de kerk in China? Zie je mensen die in het geheim samenkomen bij iemand thuis? Of denk je aan een overvolle kerk met mensen die vol overgave zingen en klappen?

Alle geschetste beelden zie je in China. Je zou kunnen zeggen dat alles wat je over China zegt waar is. In het ene gebied is rijkdom, terwijl er in een ander gebied schrijnende armoede heerst. Hoewel het land strak aan de leiband moet lopen van de autoriteiten in Peking zijn de regionale verschillen groot. In de steden is het weer anders dan op het platteland.

Een stukje geschiedenis

CCP

Op 23 juli 1921 wordt de Chinese Communistische Partij (CCP) opgericht. De partij richt zich vooral op de vele arme boeren in het land: hen wordt een grote verbetering in levensomstandigheden in het vooruitzicht gesteld. De CCP wil het land moderniseren en ontdoen van buitenlandse (koloniale) invloeden.

Vanaf 1934 is Mao Zedong leider van de partij. Na een jarenlange burgeroorlog tussen nationalist en communisten roept hij op 1 oktober 1949 de Volksrepubliek China uit. De nationalist vluchten naar Formosa (het huidige Taiwan). Mao kondigt landhervormingen aan, waarbij het land van de grootgrondbezitters onder de boeren verdeeld wordt. Mao wil een ideale communistische maatschappij: weg met de verschillende klassen, weg met eigenbelang.

De Grote Sprong Voorwaarts

Mao duldt geen tegenspraak. In 1958 lanceert hij de Grote Sprong Voorwaarts. Particulier grondbezit is niet meer toegestaan, boeren mogen niet meer in familieverband werken. Ze worden georganiseerd in communes die vaak uit duizenden mensen bestaan. Het doel is het land over te brengen van een agrarische naar een industriële economie, maar het proces leidt tot een hongersnood met vele miljoenen doden tot gevolg.

Culturele Revolutie

In een poging alsnog zijn idealen te verwezenlijken – en zijn tegenstanders uit te schakelen - lanceert Mao in 1966 de Culturele Revolutie, die tien jaar duurt. Volgens Mao moet er een algehele verandering komen van de tot dan toe geldende zeden en levensgewoonten. Er mag geen maatschappelijk onderscheid meer zijn, de enkeling moet opgaan in de massa. Ook de kleding moet daaraan worden aangepast. Er wordt een zuiveringsproces in gang gezet van ongekende omvang, die miljoenen onschuldige mensen het leven kost. De zuiveringen worden onder andere uitgevoerd door de Rode Garde, een militante jeugdbeweging die Mao's ideeën wil verspreiden. Alles wat ook maar iets met het 'kapitalistische verleden' te maken heeft, wordt door hen vernietigd. Mensen die zich kritisch uiten, worden vermoord of komen in een werkkamp terecht. Rond Mao ontstaat een cultus van persoonsverheerlijking.

China na Mao

Vooraf in de eerste jaren van zijn bewind voert Mao een aantal positieve veranderingen door, onder andere in het onderwijs en de gezondheidszorg. Ondanks de miljoenen doden die onder zijn heerschappij in China vallen, blijft Mao hierdoor voor velen een held.

Na Mao's dood in 1976 verandert de CCP van koers. China moet een onafhankelijk land worden door herstructurering van de economie. Eigen bezit mag weer. Er worden Speciale Economische Zones geopend en er verschijnen westerse boeken en tijdschriften. China wordt interessant als afzetmarkt en leverancier van goedkope arbeidskrachten. Eind jaren tachtig kent China een economische groei van meer dan 10 procent per jaar.

Totale controle door de Communistische Partij

China heeft zich de afgelopen veertig jaar ontwikkeld van een planeconomie naar een markteconomie. Bij deze overgang bleef de macht van de overheid echter onaangetaast. Hoewel de staat en de partij formeel twee verschillende instituten zijn met elk hun eigen verantwoordelijkheid, neemt de CCP alle overheidszaken over. De belangen van de partij overstijgen inmiddels alle andere belangen en rechten. In China is geen algemeen stemrecht, geen vakbondsvrijheid, geen onafhankelijke rechterlijke macht, geen vrijheid van meningsuiting, geen vrije pers en geen vrij internet.

In 2013 treedt Xi Jinping aan als president van China. Door een grondwetwijziging in 2018, waarbij hij de termijnen voor het presidentschap afschaft, kan Xi voor onbepaalde tijd aan de macht blijven. De president heeft ongekend veel macht.

Officieel erkende religies in China

De CCP is atheïstisch en haar leden (bijna 90 miljoen) mogen geen religieuze overtuigingen aanhangen. De Chinese staat erkent vijf godsdienstige stromingen: het boeddhisme, het katholicisme, de islam, het protestantisme en het taoïsme. Naast de vijf erkende stromingen is het (meer filosofische) confucianisme wijd verbreid. Ook doen veel Chinezen aan voorouderverering. Religies moeten zich van de overheid aanpassen aan de communistische stijl van de regering. Religieuze organisaties moeten zich registreren bij een van de religieuze verenigingen die onder controle staan van de staat en de CCP. Kerken die zich niet registreren worden veelal gedoogd zolang ze niet te groot worden. Deze kerken worden scherp in de gaten gehouden en hebben te maken met intimidatie door de staat.

Drie-Zelfkerk

De Chinese Drie-Zelfkerk is een officieel geregistreerde, door de staat gecontroleerde kerk. Kerken die bij deze beweging aangesloten zijn, moeten onder andere de twaalf socialistische kernwaarden

promoten in hun diensten en Bijbeluitleg: welvaart, democratie, beschaving, harmonie, vrijheid, gelijkheid, rechtvaardigheid, (staats)recht, patriottisme, toewijding, integriteit en vriendschap. Deze kernwaarden moeten op een zichtbare plek in de kerk hangen.

Tijdens de dienst wordt de rode, communistische vlag gehesen en wordt het volkslied gezongen.

Ontwikkeling van het christendom

Vóór 1949

De eerste vermelding van de aanwezigheid van christenen in China dateert uit 635. In dat jaar arriveert Alopen in China, een missionaris van de nestoriaanse Kerk van het Oosten. Hij krijgt toestemming van de Chinese keizer om een klooster te bouwen in Chang-an, de toenmalige hoofdstad.

In de 13e eeuw verspreidt het christelijke geloof zich onder de Mongolen. Franciscaanse en Dominicaanse missionarissen gaan aan het werk in China. Tijdens de Ming-dynastie wordt het christendom verboden, maar in de 16e eeuw vinden rooms-katholieke christenen opnieuw hun weg naar China. In 1807 arriveert de protestantse zendeling Robert Morrison in Macau. In 1949 zijn er ongeveer 1 miljoen christenen in China.

Vanaf 1949

Als de communisten aan de macht komen in 1949, barst een felle strijd los tegen diverse religies, vooral religies die als niet-Chinees worden gezien. Een periode van zware christenvervolgung breekt aan. Buitenlandse christelijke missionarissen moeten het land verlaten en tientallen jaren lang is er weinig bekend over de christenen in China, omdat bijna alle contacten verbroken zijn. Na de Culturele Revolutie blijkt echter dat de kerk in China alle pogingen om het christelijk geloof uit te roeien heeft overleefd en zelfs diep geworteld is geraakt in de Chinese samenleving. Juist tijdens de verdrukking ontstaan zeer grote en invloedrijke huisgemeenten.

Tekort aan Bijbels

Deze opwekking zorgt voor een groot tekort aan Bijbels, die verboden literatuur zijn. Een aantal Chinese voorgangers vraagt daarom eind jaren '70 aan Open Doors om een groot aantal Bijbels: maar liefst 1 miljoen. Dit verzoek leidt tot Project Parel, naar de bekende gelijkenis uit de Bijbel over een parel van grote waarde. In één nacht worden 1 miljoen Bijbels de grens met China overgesmokkeld, de zogeheten 'nacht van 1 miljoen wonderen'.

Rond 1980 leven er naar schatting zo'n 3 miljoen christenen in China. In 2022 zijn dat er ruim 96 miljoen. Hoewel de huidige druk op christenen nog niet zo intens en gewelddadig is als ten tijde van de Culturele Revolutie menen veel waarnemers dat dit de sterkste golf van repressie is sinds die tijd.

Christenvervolgung in de huidige tijd

De Communistische Partij vertrouwt sterk op de Chinese culturele identiteit om aan de macht te blijven en het land onder controle te houden. Het christendom - maar ook de islam - wordt gezien

als een bedreiging voor het atheïstische regime.

In 2018 wordt er een nieuwe godsdienstwet van kracht, die de rechten van christenen nog verder inperkt en leidt tot een sterkte toename van christenvervolgung (ter vergelijking: China steeg op de Ranglijst Christenvervolgung van plek 43 in 2018 naar 27 in 2019 en staat momenteel op plek 17). Evangeliseren buiten de officieel erkende Drie-Zelfkerk is illegaal. Evangelisatie onder kinderen jonger dan 18 jaar is verboden; kinderen onder deze leeftijd mogen niet naar de kerk.

Op het Chinese internet is veel christelijke content verwijderd en zijn bijna alle Bijbels verdwenen. Op straat worden christelijke symbolen geweerd. Grote huiskerken krijgen vaak geen toestemming voor een officiële plek van samenkomst. Wie zich niet houdt aan de beperkingen, kan te maken krijgen met bedreigingen, arrestatie en/of straf.

Maar, zoals eerder genoemd, de situatie in dit grote land is overal verschillend. In sommige streken hebben christenen veel vrijheid en groeit de kerk; in andere gebieden lijden christenen onder vervolging.

Controle, controle, controle

China houdt zijn onderdanen op allerlei manieren in de gaten, onder andere via de vele camera's die overal in het land hangen. Dat treft dus ook christenen. Veel kerken staan onder cameratoezicht, ongeacht of zij onafhankelijk zijn of tot de Drie-Zelfkerk behoren. Alle online uitingen worden gecontroleerd en het kerkbezoek wordt geregistreerd. Regelmatig moeten kerken hun deuren sluiten. Vanwege de coronapandemie moeten vergaderlocaties sluiten, waaronder ook kerken. Als de beperkingen worden opgeheven, moeten sommige kerken dicht blijven.

Christelijke kerkleiders kunnen ervan uitgaan dat de overheid veel van hen weet: met wie ze contact onderhouden, wat ze prediken, hoe actief ze zijn. Er zijn gevallen bekend waarbij kerkleiders werden ontvoerd en onder huisarrest gezet, wat vaak vergezeld ging met een poging tot heropvoeding.

Christenen met een islamitische of boeddhistische achtergrond

Christenen met een islamitische of boeddhistische achtergrond worden zowel door de autoriteiten als door mensen uit hun omgeving vervolgd. De omgeving probeert bekeerlingen vaak onder dwang terug te laten keren naar hun oude religie; bedreigingen, geweld en gedwongen echtscheiding worden hierbij niet geschuwd. Buren en de plaatselijke gemeenschap kunnen christelijke activiteiten van een bekeerling melden bij de autoriteiten of het dorps hoofd, die dan actie ondernemen om hem of haar te stoppen.

Oeigoeren

Oeigoeren vormen een minderheid in China die gebukt gaat onder discriminatie, zowel vanuit de overheid als vanuit de Chinese gemeenschap. Oeigoeren zijn van huis uit meestal moslim. Als een

Oeigoer zich bekeert tot het christendom, dan krijgt hij of zij van twee kanten te maken met druk: vanuit de samenleving en de overheid, maar vooral vanuit de familie. Het is als moslim ondenkbaar dat je je bekeert tot het christendom. Kerkelijke bijeenkomsten van Oeigoeren worden vaak gezien als een poging tot separatisme, en zijn daarom niet toegestaan.